

EFOP-3.4.3-16-2016-00014

SZÉCHENYI 2020

DR. TELEGDY GERGELY

ÖRÖKLÉSI JOG ÁLTALÁNOS SZABÁLYOK

1. olvasólecke

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült az Európai Unió támogatásával.

Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

Szegedi Tudományegyetem
Cím: 6720 Szeged,
Dugonics tér 13.
www.u-szeged.hu
www.szechenyi2020.hu

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Az olvasólecke tartalma: <ul style="list-style-type: none">• Szemelvények a kodifikáció folyamatából• Változások az új Ptk.-ban• Az öröklési könyv felépítése• Ellenőrző kérdések• Felhasznált és ajánlott irodalom	 <p>10-15 perc</p>
--	---

ÖRÖKLÉSI JOG

Az öröklési jog hatályos szabályait a 2014. március 15. napján hatályba lépett Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény Hetedik könyve tartalmazza, amely az 1959. évi IV. törvényt, Magyarország első Polgári Törvénykönyvét váltotta fel.

A Kodifikáció folyamata öt országgyűlési cikluson ívelt át, míg végül a Polgári Törvénykönyv javaslatát a Polgári Jogi Kodifikációs Főbizottság 2011. december 16-i ülésén elfogadta és Vékás Lajos akadémikus úr a Főbizottság nevében átadta a Kormánynak.

Az Országgyűlés végül 2013. február 11-i ülésnapján fogadta el a törvényt.

SZEMELVÉNYEK A KODIFIKÁCIÓ FOLYAMATÁBÓL

Az új Ptk. öröklési könyvének kodifikációja során megfogalmazott érveket az alábbi publikációk mutatják:

Weiss Emília 2001-ben publikált írásában az öröklési könyv koncepciója kapcsán az alábbiakat írta: „Az öröklési jog szabályainak megállapítását illetően előrebocsátást kíván, hogy **sem az új Törvénykönyvnek (és ezért a Koncepciónak sem) lehet célja a mai társadalmi-gazdasági viszonyokat is megfelelően szolgáló, a mai alkotmányos elveknek, alkotmányos elvárásoknak is megfelelő szabályoknak feltétlenül újjal való felváltása.**” „...az öröklési jogban a polgári jog más területeinél nagyobb jelentősége van – nem is elsősorban a jogalkotói szándék oldaláról, hanem inkább az akár az örökgyói, akár az örökös minőségben érdekelték részéről – a hagyományokhoz, a megszokotthoz és a megszokottként igazságosnak is ítélthez való ragaszkodásnak.”

„Az öröklésben bekövetkezett változások hazai viszonyaink között **elsődlegesen a tulajdoni viszonyokban bekövetkezett változásokban, pontosabban a magántulajdon körének, és ezáltal az örökölhető vagyonok tárgyainak és azok értékének jelentős növekedésében, valamint azok összetételében, rendeltetésében bekövetkezett változásokban fejeződnek ki.** Az örökölhető vagyonok jellege, összetétele, rendeltetése adott esetben az öröklési jogi szabályozást is befolyásolhatja, mégsem szükségszerű, hogy befolyásolja.”

„Az öröklési jogi szabályok felülvizsgálata tekintetében emellett **a családi viszonyokban, valamint a demográfiai viszonyokban bekövetkezett egyes változásoknak is jelentőségük lehet.**”

„A tulajdoni, a családi és a demográfiai viszonyok változásai mellett nem hagyható említés nélkül az sem, hogy a ma a magyar öröklési jogban felülvizsgálatra szoruló szabályok egy része voltaképpen *már megalkotásukkor is vitatható volt,* lehetett volna, nem egy közülük azért is, mert feltehetően eleve rossz kompromisszum eredményeként került a törvénybe, más részükről a *Ptk. hatálybalépése óta eltelt negyven év során nem egyszer e változásokra tekintet nélkül derült ki megkérdőjelezhető, korrigálandó voltak.*”¹

¹ Weiss Emília: A Ptk. öröklési jogi könyvének koncepciója (Polgári Jogi Kodifikáció, 2001/6., 16-28. o.)

Orosz Árpád az új szabályozás kapcsán kifejti, hogy „A korábbi szabályozás egyes rendelkezéseinek az újragondolását mégis szükségessé tették **az elmúlt két évtizedben végbement társadalmi és gazdasági változások**, és az annak folytán kialakult új tulajdoni rend, **a magántulajdon megnövekedett szerepe és a házasság, a család társadalomban betöltött szerepének átalakulása**. Ennek folytán ma az öröklési szabályok „emberképe” már nem egy olyan örökhagyó, akinek vagyona jellemzően egy lakó ingatlan és az ahhoz tartozó berendezési és felszerelési tárgyak, és sokszor nem olyan, aki életét házasságban, még hozzá egyetlen házasságban élte le. A mai társadalmi viszonyok között az öröklési szabályoknak kezelniük kell azt, hogy *az örökhagyó vagyona jellemzően értékesebb*, és annak *összetétele is jelentősen eltér* az 1959. évi Ptk. megalkotásakor tipikusnak mondhatótól. Emellett figyelemmel kellett lenni *a családi kapcsolatok átalakulására* is: kitolódott a tanulmányok befejezésének ideje, és ezzel együtt az önálló életkezés, a családalapítás időpontja, messzemenően gyakoribbá váltak az élettársi kapcsolatok, megnőtt a válások, és ennek következtében az életükben több házasságot kötő személyek száma. Mindezek túlmenően a demográfiai viszonyok megváltozása (az átlagos életkor megnövekedése) több rendelkezés részletszabályának újragondolására inspirálta a jogalkotót.”²

Vékás Lajos pedig így írt az új szabályozásról: „Az új Polgári Törvénykönyv öröklési jogi rendelkezéseinek megalkotása során a kodifikációs Szerkesztőbizottság súlyt helyezett arra, hogy **az öröklés szabályain csak különösen indokolt esetben változtassunk**. A hagyományok erejét még fokozottabban vettük figyelembe, a bevált megoldásokat még szívesebben tartottuk meg az öröklési jogban, mint egyéb területeken. Ha tetszik, Grosschmid szellemében jártunk el, aki határozottan vallotta és ismételten hangsúlyozta, hogy „a mai idők szellemével ellentétes” jegyeitől megszabadított öröklési jogi intézményeket nem szabad megváltoztatni: „Minden örökjogi törvénynek lényegül tudom, hogy támaszkodjék jogtörténeti előzményekre” – írta programadó jelleggel öröklési jogi tanulmányaihoz írt előszavában.

Az átgondolt átalakítás követelményét támasztották a Szerkesztőbizottság számára mégis azok **a gazdasági és társadalmi változások**, amelyek az 1959-es Ptk. hatálybalépése után eltelt több mint fél évszázadban és különösen 1990 óta végbementek. Az öröklési joggal szembeni változtatási igények okai között *a magántulajdon megnövekedett szerepének* és ennek következtében *az örökölhető vagyon kiszélesedett tárgyi körének* kellett elsősorban jelentőséget tulajdonítanunk; *a hagyatékok értéke jelentősen emelkedett, és összetételük is mélyreható átalakuláson ment keresztül*. Emellett a családi és a demográfiai viszonyok egyes változásainak is jelentőséget kellett tulajdonítani. Így figyelemmel kellett lenni *az átlagos életkor meghosszabbodására és a családi kapcsolatok új formáira* is.”³

Hosszasan lehetne idézni a kodifikáció folyamatában keletkezett szakértői anyagok és tudományos publikációk gondolatait, javaslatait, amelyek azonban a jelen anyag kereteit jelentősen meghaladnák.

Összegezve elmondható, hogy **a szükségesnek tartott változtatásokat az alábbiak tették indokolttá:**

1. Társadalmi változások:

- a. demográfiai változások
- b. családi kapcsolatok átalakulása

2. Gazdasági változások:

- a. a magántulajdon megnövekedett szerepe
- b. az örökölhető vagyon kiszélesedése, értékének növekedése, diverzifikálódása

3. Jogalkalmazói (közjegyzői, bírói) gyakorlat

² Orosz Árpád: Öröklési jogunk az új Polgári Törvénykönyvben (Jogtudományi Közlöny 2014. június, 265-272. o.)

³ Vékás Lajos: Grosschmid szelleme és gondolatai az új Polgári Törvénykönyv öröklési jogi szabályaiban (Magyar Jog, 2013/5., 257-264. o.)

VÁLTOZÁSOK AZ ÚJ PTK.-BAN

A jelen cím csak a lényegi változások vázlatos áttekintésére szorítkozik, hiszen elsősorban a hatályos szabályok elsajátítása képezi a tananyag részét.

SZERKEZETI VÁLTOZÁS:

1. Kiesési okok szabályozásánál
2. Helyet cserélt a végintézkedésen alapuló öröklés és a törvényes öröklés szabályozása
3. A házastárs kiesésére vonatkozó szabályok a házastárs öröklésére vonatkozó szabályoknál kerültek elhelyezésre

TARTALMI VÁLTOZÁSOK:

1. Házastárs kiesési szabályai
2. A közös balesetben vagy más hasonló közös veszélyhelyzetben elhunytak kiesésére vonatkozó szabályozás
3. Az okirat végrendeleti jellegének elismeréséhez szükséges minimális követelményeket törvényi szinten szabályozza
4. Közvégrendelet már csak közjegyző előtt tehető
5. Enyhít a törvény az írásbeli magánvégrendelet alaki követelményein
6. Szűkül a szóbeli végrendelet hatálya
7. Pontosítja a végrendelet közreműködői körének fogalmát
8. Fikciót alkalmaz az alapítványnak szóló végrendeleti vagyonrendelés esetére
9. Megteremti a házastársak és bejegyzett élettársak számára az életközösség fennállta alatt a közös végrendelet megtételének lehetőségét
10. Két kivételt biztosít az utóörökösnevezés tilalma alól
11. A meghagyás kedvezményezettje bírósági úton kényszerítheti ki a meghagyás teljesítését
12. Biztosítja az öröklési szerződés tartalmának szabadabb meghatározhatóságát
13. Jelentősen megváltoztatja a túlélő házastárs öröklésének szabályait
14. A házastárssal egysorban örököl a szülő is
15. Részben változtat az ági vagyon szabályain
16. Változtat az örökbefogadottnak a vérszerinti rokonai után történő öröklése tekintetében
17. Szélesíti a kitagadási okok körét
18. Megváltoztatja a kötelesrész mértékét
19. A kötelesrész alapjához hozzászámítani rendeli a szerződés megkötésétől számított két éven belül megnyílt öröklés esetén az öröklési, tartási, életjáradéki vagy gondozási szerződéssel elidegenített vagyon értékének a ténylegesen nyújtott tartás, életjáradék, illetve gondozás értékével nem fedezett részét.
20. Törvényi szinten tisztázza, hogy a hagyatéki költségeikért és a hagyatéki eljárás költségeiért az örökgyógyó saját vagyonával is felel

A SZABÁLYOZÁS FELÉPÍTÉSE

- Az öröklési jog szabályait a Ptk. Hetedik könyve tartalmazza, mindösszesen öt részben.
 - AZ ELSŐ RÉSZ – ÁLTALÁNOS SZABÁLYOK
 - Az öröklési jogi fogalmakat
 - Az öröklésből történő kiesés feltételeit
 - MÁSODIK RÉSZ – VÉGINTÉZKEDÉSEN ALAPULÓ ÖRÖKLÉS
 - Végrendelet szabályai
 - Öröklési szerződés
 - Halál esetére szóló ajándékozás.
 - Rendelkezés várt örökségről
 - HARMADIK RÉSZ – TÖRVÉNYES ÖRÖKLÉS
 - Törvényes öröklés
 - Ági öröklés
 - Örökbefogadással kapcsolatos öröklési jogi szabályok
 - Az állam öröklése
 - NEGYEDIK RÉSZ – KÖTELESRÉSZ
 - ÖTÖDIK RÉSZ - AZ ÖRÖKLÉS JOGHATÁSAI
 - Az örökség megszerzése
 - Az örökös jogállása
 - Hagyatéki tartozások és kielégítésük

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. Mik indokolták az öröklési jog szabályozásának változásait?
2. Ismertessen 5 változást az új Ptk. öröklési jogi szabályaiban!
3. Milyen sorrendben szabályozza az öröklési jogi könyv az öröklés szabályait?

FELHASZNÁLT ÉS AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Vékás Lajos: Öröklés jog, Eötvös József Könyv- és Lapkiadó Bt., Budapest, 2014. IV. rész
2. Vékás Lajos/Gárdos Péter (szerk.): Kommentár a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez, Wolters Kluwer Kft., Budapest, 2019 Hatodik könyv IV. rész (Vékás Lajos)
3. *A Polgári Törvénykönyv magyarázata, CompLex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomsszolgáltató Kft. Budapest, 2007., LVII. fejezet (Sóth Lászlóné)*
4. Weiss Emilia: A Ptk. öröklési jogi könyvének koncepciója (Polgári Jogi Kodifikáció, 2001/6., 16-28. o.)
5. Orosz Árpád: Öröklési jogunk az új Polgári Törvénykönyvben (Jogtudományi Közlöny 2014. június, 265-272. o.)
6. Vékás Lajos: Grosschmid szelleme és gondolatai az új Polgári Törvénykönyv öröklési jogi szabályaiban (Magyar Jog, 2013/5., 257-264. o.)

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült az Európai Unió támogatásával.
Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

SZÉCHENYI

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE